

Udržitelná výstavba: zdvojený útok na jednu bránu

Author: SF / Petr Bým | Published: 11.01.2011

Z toho, co se u nás na poli udržitelné, ekologické, energeticky úsporné výstavby děje, jsou samozřejmě nejvíce viditelné aktivity „oficiální“, respektive institucionální. Ty také obvykle mají širší záběr, větší ohlas a nepochybně i důsažnější dopady. To nicméně neznamená, že by počiny ekologických snílků a horlivců, jakkoli jsou obvykle svým zásahem omezené právě na vlastní komunitu, bylo na místě podceňovat. Je totiž zřejmé, že efektivní ekologie - a dnes se tento pojem posouvá do širěji pojaté „udržitelnosti“ - v každodenním životě moderní společnosti vyžaduje nejen změny technologické, ekonomické či legislativní, ale možná hlavně a především posun v myšlení lidí, změny v běžných, každodenních myšlenkových pochodech většinové společnosti. A právě tyto změny nepochybně hodně podněcují právě sice amatérské a svými rozměry obvykle titěrné, ale zajímavé a mediálně atraktivní počiny, jako je třeba výstavba hliněného domu pro herce Jaroslava Duška.

Serióznost institucí a ...

Největší událostí loňského roku na poli výstavby u nás nepochybně bylo dokončení prací na českém certifikátu udržitelnosti, jehož matkou je do značné míry ČVÚT. SB Tool CZ je sice „jen“ lokální verzí univerzálního certifikátu, užívaného například ve Španělsku, Portugalsku či Itálii, ale jeho vytvoření bylo nutností - regionální podmínky jsou často tak odlišné, že každá země nakonec používá buď originální, nebo nějaký lokalizovaný certifikát.

„Česká verze SB Tool sleduje 33 kritérií, a to na stupnici 0 - 10,“ vysvětluje Petr Hájek z ČVÚT. Při celkovém hodnocení budovy je 50% váha přisuzována jejím ekologickým aspektům (mezi nimi především spotřebě energie), 15% podíl na výsledném hodnocení mají aspekty ekonomické (včetně provozních nákladů) a 35 % hodnocení připadá na sociokulturní kvality objektu. „Pojem udržitelnosti nelze redukovat jen na ekologii. Vnímat je třeba i funkčnost budovy, ekonomiku výstavby i jejího provozu, důležité jsou souvislosti sociální i kulturní,“ upozorňuje profesor Hájek.

Zavést v Česku certifikaci do praktického života bude proces dlouhodobý a určitě nikoli snadný. Přitom je třeba počítat s tím, že nějaký viditelný efekt se dostaví až po delší době. Příčin je více. Především jde o proces dobrovolný, jakkoli se celkem pochopitelně objevují úvahy o povinném certifikování staveb veřejných či financovaných z veřejných rozpočtů. Český SB Tool má ovšem zatím jen rezidenční verzi, pro administrativní a jiné typy budov se teprve připravuje. Stejně tak je zatím upraven pouze pro posuzování samotných projektů, nikoli skutečného provozu budov. A certifikovat proto lze jen novostavby - ty ovšem v poměru k už postaveným budovám představují sotva jedno procento. Přesto všechno se SB Tool CZ jistě

stane užitečným instrumentem k přírodě a životnímu prostředí vůbec šetrnějšího stavění. Tím spíše, že vstupuje na trh, jehož poptávka se přece jen už mění. „Odezva trhu a konkurence jsou stále výraznější, zejména energetická úspornost je a bude stále aktuálnějším tématem,“ konstatuje Jan Řežáb z developerské společnosti JRD, která se specializuje na rezidenční objekty s minimalizovanou energetickou spotřebou. Zároveň je agilním členem České rady pro šetrné budovy, (Czech Green Building Council), což jasně ukazuje, že v JRD problém stavební ekologie či udržitelnosti neredukují na výši účtů za otop. Pravdou ovšem je, že v tuzemském developmentu je produkce JRD vskutku jen kapkou v moři. „Loni jsme dokončili stavbu čtyř projektů o celkovém objemu 61 bytů,“ bilancuje Jan Řežáb a dodává: „S výjimkou tří byly všechny byty prodány před dokončením výstavby.“ Ne-li ekologie a šetrnost, tak určitě nízké náklady na vytápění zjevně začínají být pádným a účinným prodejním argumentem.

... radikalismus fanfarónů a snů

„Příroda je racionální, neprodukuje odpady, nepotřebuje údržbu. Příroda také není demokracie, je to pevný řád. Kdo ho nerespektuje, nepřežije!“ - tímto takřka filosofickým expozé začal své vystoupení na zmíněné minikonferenci společnosti Envi A. Martin Růžička ze společnosti Penatus, která se zabývá stavbou dřevěných domů. On a jistě nejen on je přesvědčen, že zelené stavitelství je pro moderní společnost nutností, která ovšem předpokládá změnit vnímání hodnot a ceny staveb. Podle M. Růžičky pouze s ekonomickými stimuly nevystačíme, protože v demokraticky organizované společnosti se proti šetrné výstavbě logicky staví do cesty politické zájmy, konkurenční boj (například mezi výrobcí stavebních hmot) i energetická lobby. M. Růžička na druhé straně konstatoval, že přes všechna protivenství se zájem o ekologické stavby zvyšuje. A spolu s tím, jak nízkoenergetických a pasivních domů přibývá, rozšiřuje se také praktická zkušenost s jejich výstavbou a užíváním. „Samozřejmě - stále narážíme na cenu. Zelené domy - to pro klienta představuje vícenáklady,“ říká ředitel společnosti Penatus. Dodává ale, že postupem doby se nůžky pořizovacích nákladů mezi „normálním“ a „ekologickým“ domem svírají. Pro klienta tak podle Růžičky do budoucna bude hlavním problémem vyrovnat se s tím, že své uživatelské chování bude muset hlavně v pasivních domech přizpůsobit stavbě. „Chce to jen zdravý rozum a odpovědnost!“ - tak celý problém ekologické výstavby vidí M. Růžička, který naopak odmítá „posedlost certifikací“.

Jestliže Penatus a jeho protagonisté své ideály a myšlenky přece jen musí přizpůsobovat ekonomické realitě a tržním mechanismům, pak názory jejich ideového ne-li přímo spojence, tak alespoň souputníka - herce Jaroslava Duška - už se takovým imperativům vymykají. Známa herecká celebrita totiž vůbec nesází na technologie a ekonomiku, ale jen na rozum a odpovědnost. Duškov proslulý experiment - dům z hlíny, napěchované do plastových pytlů a získané přímo na stavebním pozemku - je pochopitelně určen jen skápnutím ekologickým (stavba nemá vodovodní, ani elektrickou přípojku), ale právě takové počiny k problému udržitelnosti nejen výstavby, ale chodu celé moderní společnosti strhují pozornost široké veřejnosti. Duškovy a jemu podobných nadšenců slaměné a hliněné jurty, maringotky a zikkuraty, stejně jako jeho odmítání rekuperačních jednotek, které jsou základem energetického hospodářství „zelených“ domů, i hypotečních a jiných úvěrů, které jsou zase základním způsobem financování bytové výstavby, jistě nemohou být v praxi nějak široce akceptovány, ale to není na závadu. Jejich význam je především v tom, že vyvolávají otázky „které si vždy kladli rozumní lidé“ - jak říká J. Dušek, podle nějž si je dnes už klade celá společnost i firemní sféra.

Udržitelnost a ekologie nikoli jako ekonomický, ale spíše morální imperativ a způsob života na semináři reprezentoval i Petr Skořepa, který sám žije v jurtě. Ten stojí v čele sdružení, které se snaží prosazovat nový styl bydlení v tzv. ekovesnicích. Ty by kromě k přírodě šetrných tradičních stavebních i uživatelských technologií, vedoucí až k energetické soběstačnosti takových obcí, měl nabízet i trochu jiný sociální a kulturní život, akcentující komunitu. I P. Skořepa ale upozorňuje na ryze racionální, resp. ekonomické či technické aspekty svých vizí: „Hlína či jíl jsou úžasný ale zatím nedoceněný stavební materiál. Kromě toho, že je v podstatě zadarmo, má velmi dobré izolační vlastnosti, dokáže uvnitř staveb udržovat stabilní teplotu a vlhkost - a likvidace hliněných staveb je snadná a nepředstavuje pro přírodu žádnou zátěž.“ Skořepa je sice také trochu snilek a vizionář, ale společenskou realitu vnímá dobře - proto také jeho projekt ekovesnice počítá jenom s prodejem pozemků, kde si až teprve noví majitelé vybudují bydlení

podle svých představ, přičemž mohou využít už vytvořených návrhů.

Je zřejmé, že cesty k zelené, k přírodě šetrné a ke společnosti vlídné rezidenční výstavbě vedou různými směry. Vítěze pomyslného souboje ekonomických faktorů a institucionálních snah (na první pohled vždy trochu oportunistických, jen parciálních, a tudíž i „pomalých“) s revolučními koncepty ekologických vizionářů, kteří vprostřed masového konzumu hlásají šetrnost a skromnost, lze bez problému odhadnout. Vtip a štěstí je v tom, že nejde o souboj, ale naopak společnou věc a utkání, v nichž ovšem v jednom dresu hraje několik týmů s různou taktikou i strategií. Určitě i proto by se ty dvě fronty - řekněme technologického optimismu a kulturního imperativu - navzájem neměly přehlížet nebo dokonce podceňovat.

11.01.2011 10:17, SF / Petr Bým